

10. Петренко Л. А. Обґрунтування методики побудови рейтингу закладів вищої освіти для абітурієнтів та роботодавців / Петренко Людмила Анатоліївна, Семко Валентин Вікторович, Юшкова Дарія Андріївна // Стратегія економічного розвитку України : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана ; [редкол.: В. А. Верба (голов. ред.) та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2018. – Вип. 42. – С. 244–255.

УДК 338.2; 339.9

Свєгеній Редзюк,
к.е.н., доц., с.н.с. сектору міжнародних фінансових досліджень
ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України, м.Київ,
redzyuk@gmail.com

РОЛЬ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РЕСУРСУ В СВІТОМУ ІННОВАЦІЙНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ І В УКРАЇНІ

THE ROLE OF FINANCIAL AND INVESTMENT RESOURCES IN THE GLOBAL INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

РОЛЬ ФИНАНСОВО-ИНВЕСТИЦИОННОГО РЕСУРСА В МИРОВОМ ИННОВАЦИОННОМ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВЕ И В УКРАИНЕ

Анотація. Автором проведено аналіз особливостей використання фінансово-інвестиційного ресурсу в світовому інноваційному підприємстві і в Україні та запропоновано вдосконалення в цій сфері.

Abstract. The author analyzed the features of the use of financial and investment resources in the global innovative entrepreneurship and in Ukraine, as well as proposed improvements in this area.

Аннотация. Автором проведен анализ особенностей использования финансово-инвестиционного ресурса в мировом инновационном предпринимательстве и в Украине, а также предложены усовершенствования в этой сфере.

Актуальність. Значення стимулюючих заходів для покращення інноваційного підприємництва в сучасному світі постійно розширюється і зростає, тому що завдяки інноваційному підприємству відбувається активізація всіх бізнес-процесів в країнах світу, що згодом позитивно впливає на зростання ВВП та соціальну стабільність в суспільстві. При цьому фінансово-інвестиційний ресурс є вирішальним для активізації інноваційного підприємництва, а тому вищезазначене обумовлює актуальність і необхідність цього дослідження.

Постановка завдання. Аналіз особливостей прояву фінансово-інвестиційного ресурсу в сучасному світі і його впливу на інноваційне підприємство є провідним завданням для формування ефективної системи імплементації таких заходів, з врахуванням особливостей України.

Виклад результатів дослідження. Практичну реалізацію системного підходу до формування науково-дослідної та інноваційної системи покликана забезпечити інноваційна інфраструктура. Головним завданням в галузі створення інфраструктури інноваційної системи є заповнення саме тих ланок, що передбачає розвиток фінансових інститутів і механізмів фінансування інновацій, виробничо-технологічної інформаційної та консалтингової інфраструктури, мережа яких в країні, і як результат вся інноваційна система, розвиваються повільними темпами. Крім того, в системі інвестування інноваційної інфраструктури переважають державні інвестиції, вкрай низька інвестиційна активність приватних інвесторів, і майже відсутня моніторинг за ефективним використанням фінансових вкладень.

Заходи щодо створення умов для підвищення інноваційної активності підприємців повинні бути орієнтовані на формування підприємницької конкурентного середовища, тому що її суб'єкти мають стратегічне мислення, здатність до навчання, засвоєння і виконання

знань. В рамках державної політики щодо вдосконалення ринкових структур слід створювати спеціальні умови розвитку на кожній стадії інноваційно-технологічного розвитку. Відзначимо, що успішно з цим завданням справляються розвинені країни світу.

Розвинені країни світу інвестують системно в освіту, науку, інноваційну інфраструктуру, в підтримання інноваційного підприємництва і зацікавленості до його результатів. Тому формування у людини життєвих установок, особистісні якості, мобільність, бажання вдосконалення рівня знань стимулюється протягом усього життя. Інакше кажучи, мова йде про забезпечення системного інноваційно орієнтованого ринкового мислення.

Досягнення такого мікроклімату стало можливим для більшості економічно розвинених держав за рахунок комерціалізації передових науково-технічних розробок та інноваційних рішень в процесі пошуку нових ринкових можливостей для отримання вищої ренти.

Необхідно й відзначити в розвинених країнах світу підтримку проривних напрямків інноваційно-технологічного розвитку; при відсутності в країні передової інноваційно-технологічної бази, деякі країни світу купували патенти та прискореними темпами освоювали нові ринки, ніші і продукти на основі отриманих знань і технологій (Японія, Південна Корея, Китай тощо). Забезпеченість інновацій фінансовим капіталом призводить до безперервності його розширеного відтворення на перспективних напрямках становлення нового технологічного укладу, що в цілому удосконалює структуру економіки і ринку. Для підвищення ефективності та результативності державних витрат на фундаментальні і прикладні дослідження, активізується в сучасному світі й механізм державно-приватного партнерства, конкурсне фінансування, грантова система підтримки інноваційних проектів і програм.

Фінансування найбільш важливих і перспективних інноваційних проектів, що мають кумулятивний ефект, в масштабі відповідних секторів економіки в рамках державних програм, сприятиме закріпленню технологічного лідерства, створенню технології продуктів нового покоління і успішної конкуренції на внутрішніх і зовнішніх ринках. Побудова інноваційної економіки в сучасному світі має спиратися на системне інвестування в створення і функціонування великих і сучасних центрів науки і освіти. Кожна країна, яка інтегрована в світові торгово-економічні відносини прагне розвивати експорт інновацій, щоб вписатися в мінливу структуру світової економіки. Тому всі країни, що інтегровані в глобалізовані торгово-економічні процеси системно фінансують і розширюють фінансування програм інноваційного підприємництва, а також формують певну зручну інфраструктуру для інноваційного сектору економіки [1].

В Україні ж спостерігаються зовсім інші підходи й практики. Так, посилення, або експансії вітчизняними крупними компаніями на зовнішніх і внутрішніх ринках не відбувається. В цілому по економіці спостерігається незначне зростання (ВВП України зріс на 2,5% в 2017 р. та на 3,1% в 2018 р.), порівнюючи ці показники зі світовими, відзначимо стагнацію і відставання від світової економіки. Так, зростання світової економіки склало в 2017 р. – 3,1% (країни що розвиваються – 4,3%); в 2018 р. – 3,8%; (країни, що розвиваються – 5,1%). Крім того, падіння економіки України в 2014 р. (-7%) та 2015 р. (-10%) підтверджує висновки, що відновлення і системного зростання за рахунок великих підприємств не відбувається.

Відзначимо, що за період 2007-2018 рр. питома вага сільського господарства в економіці України збільшилась більш ніж удвічі, а частка обробної промисловості знизилася в 1,5 рази. Проявляється обмеженість або відсутність великих вітчизняних підприємств, що функціонують у високотехнологічних галузях (космос, електроніка, робототехніка, автомобілебудування, авіабудування, розробка надскладних програмних продуктів у сфері ІТ та штучного інтелекту тощо). Але все ж таки значення великих підприємств в обсязі реалізованої продукції, особливо сировинно-промислового сектору, є великою, хоча тенденція також спостерігається до поступового зниження цієї ваги (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млн. грн.

Роки	Підприємства				% великих підприємств до загальної кількості
	Великі	Середні	Малі	Усього	
2010	1401596,8	1396364,3	568267,1	3366228,2	42%
2011	1775829,0	1607628,0	607782,4	3991239,4	44%
2012	1761086,0	1769430,2	672653,4	4203169,6	42%
2013	1717391,3	1662565,2	670258,5	4050215,0	42%
2014	1742507,9	1723151,5	705000,5	4170659,9	42%
2015	2053189,5	2168764,8	937112,8	5159067,1	40%
2016	2391454,3	2668695,7	1177385,2	6237535,2	38%
2017	2929516,6	3296417,9	1482000,7	7707935,2	38%

В ЄС середній показник частки великих корпорацій у ВВП - 38%, в Польщі - 49%, в Німеччині - 46%, у Франції - 45%, у Великобританії - 50%, при цьому частка великого бізнесу не зменшується. Маленькі країни ЄС мають інше співвідношення, так: Кіпр - 23%, Мальта - 23%. Чим менше розвинена країна – тим більше складає частка малого і середнього бізнесу. Тому якщо не зупинити цю тенденцію, то Україна увійде до переліку слабких периферійних країн з остаточною втратою власного потенціалу у космічній галузі, авіабудуванні, виробництві технологічного обладнання, автомобілебудуванні та інших високотехнологічних сферах, перетворившись на технічно і технологічно відсталу імпортозалежну країну [2].

Інвестиційній привабливості в інноваційному підприємницькому середовищі Україні заважають:

- Олігархічний монополізм, що паразитує на природних монополіях, якому не цікаві інновації, а головне домінувати в примітивних сировинно-монопольних сферах діяльності.

- Корупція, яка інституційно закладена в різних сферах діяльності і не дає інноваціям розвинути.

- Спам-законодавство, яке ускладнює інвестору ведення і планування своєї діяльності.

- Архаїчне і запутане податкове адміністрування, високі податки на фонд заробітної плати.

- Нестабільність і нестійкість фінансової системи (постійно присутні ризики девальвації гривні, дестабілізації фінансового і валютного ринків, проявляється ненадійність банківської системи, нерозвиненість небанківського фінансового сектору – фондовий ринок, страхові організації, інвестиційні компанії, лізингові компанії, інвестиційні та пенсійні фонди тощо).

- Невирішеність правового оформлення земельних відносин, відзначаються проблеми з веденням реєстрів власності, захистом активів від рейдерів.

- Заморожений збройний конфлікт на Сході України та анексія Криму.

Зростання економіки за інноваційним типом в Україні є малоімовірним також в силу більш глибоких ментально-інституційних наступних причин:

1. Відсутня відповідальна підприємницька культура.

2. Відсутня культура готовності йти на ризик.

3. Відсутня відповідна система фінансування інновацій та культура венчурних фондів.

4. В цілому несприятливі умови життя для інтелектуалів.

5. Наука фінансується на наднизькому рівні (0,1-0,3% від ВВП, що є меншим в 10-15 разів від середнього по світу).

6. Велика частина суспільства закрита від наукової інформації. В цілому така інформація не цікавить більшу частину суспільства і не впливає на його стан.

7. Відсутні відповідні суспільно-політичні інститути активізації і впровадження інновацій.

8. Не дотримуються права власності.

9. Еліти (в класифікації Парето) і значна частина населення запекло опираються інновацій, тому що багато з них внаслідок впровадження технологічних інновацій залишаться без бізнесу, без роботи, без доходів.

10. Відсутня соціальний клас, що володіє мінімально необхідної критичної маси і здатний протистояти двом потужним групам - еліті і народу, які відчайдушно чинять опір інноваціям.

11. Держава не активно в плані інноваційної та промислової політик.

12. Технологічні інновації не отримають сприяння (не кажучи вже про фінансування) від українських чиновників, тому що їх кар'єра і кар'єра їхніх колег (читайте - партнерів по бізнесу) може постраждати від успішного впровадження нововведень. Тобто, не варто розраховувати на хоча б непротивлення вітчизняних чиновників впровадження технологічних інновацій.

13. Критично більшу частину еліт і населення не цікавить технічна і наукова інформація.

14. Релігія (православ'я) не з тих, які прихильні до інноваційного розвитку.

15. Непридатні соціокультурні особливості населення.

Дерегуляція в країні неендогенного капіталізму не забезпечує інноваційний розвиток. Тому в Україні можливі тільки зростання на базі інвестицій та зростання на основі активізації торгівлі [3].

Висновки. Фінансування інноваційного підприємництва в світі постійно вдосконалюється і формує більш зручні форми співпраці, надає комфортну інфраструктуру, сприяє системному розвитку цієї важливої сфери діяльності. Але в Україні відзначаються протилежні тенденції. Олігархічно-монополістичне паразитування на великих вітчизняних підприємствах з відсутністю стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку – суттєво обмежує зацікавленість промисловості України до розвитку та інновацій. Продовження цієї практики остаточно поховає перспективи України, закріпивши її в стані відсталості, бідності та периферійності.

Література

1. Гонова М.С. Гетаова Б.В. Роль финансов в инновационной политике // Журнал Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 1 (часть 1) // Экономические науки // 17.03.2015 г. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=17878>
2. Редзюк Є.В. Держава і вітчизняне корпоративне управління – шлях до європейських цінностей чи в нікуди? // газета «Дзеркало тижня» // Рубрика: Макрорівень // Випуск №7 (403) // 23.02.2019 р. URL: https://dt.ua/macrolevel/derzhava-i-korporativne-upravlinnya-shlyah-do-yevropeyskih-cinnostey-chi-v-nikudi-303670_.html
3. Бутко В. Об инновационном развитии // журнал «КАПИТАЛ» // мнения / анализ // 10.12.2018 // URL: <https://www.capital.ua/ru/publication/121835-ob-innovatsionnom-razvitiixzz5ZH5Q64wF>

УДК 336.71

Юлія Стрільчук,

*к.е.н., старший викладач кафедри банківської справи,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
juliastrilchuk@gmail.com*

**ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ
БАНКУ НА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ КРЕДИТІВ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ**